

71
Jut. 20/4-60.

Matti Huurre

Kertomus kivikautisen asuinpaikan tutkimisesta
Rovaniemen Muurolan Puustellissa kesällä 1956.

ROVANIEMI
MUUROLA
PUUSTELLI

Löydöt 14110:1-762

Valokuvat 21956-21966

Liitteet 1-7 *Liite 1 puustun*

Tutkinut Matti Huurre 1956

SMYA V:ssä 1882 julkaistussa kertomuksessaan "Muinaisjäännöksiä ja tarinoita Kemin kihlakunnan itäisissä osissa" kertoo Appelgren-Kivalo muunmuassa (s.21), miten Muurolan talon isäntä oli näyttänyt hänelle paikan, "missä isänsä löysi kiviaseitten sepintäsian". Paikalta oli löydetty enemmältikin valmiita ja puolitekoisia kiviaseita. Inventoidessaan Kemijoen vartta kesällä 1956 löysi maisteri Erä-Esko paikan uudelleen Appelgrenin kirjoituksen yhteydessä olevan kartta-luonnoksen perusteella. Kuten kertomuksesta saattoi päätellä, oli paikalla kivikautinen asuinpaikka. Koska se sijaitti alueella, joka Petäjäskosken voimalaitoksen valmistuessa peittyisi veden alle, sai allekirjoittanut tehtäväkseen suorittaa siellä tarkempia tutkimuksia vielä kesän 1956 kuluessa. Tämän työn suoritin 30.7.-13.8. Tarkoitusta varten Kemijoki Oy luovutti varoja ja miehiä, joiden avulla tutkittiin kaikkiaan 244 m². Tämä oli kuitenkin vain pieni osa asuinpaikasta. Nytemmin alue on tutkijoiden saavuttamattomissa parimetrinen vesipeitteen alla.

ASUINPAIKAN SIJAINTI JA MAASTOSUHTEET

Tutkimuskohteena ollut alue sijaitti Rovaniemen kauppalasta n. 25 km alaspäin Muurolan kylässä Kemijoen itäpuolella entisen Muurolan sotilasvirkatalon eli -kuten paikkakuntalaiset sitä nimittivät - Puustellin maalla. Kartoilla talon nimi on Muurola (vrt M. Huurteen kaivauskertomus ROVANIEMI JAATILA RINNE 1, liite 1). Kaivauspaikka oli talosta vajaat 1/2 km itäkoilliseen ja saman verran sieltä -siis kaivauspaikalta tuli matkaa Kemijoen silloiseen rantaan (Liite 1, kohta 1). Talo oli joen rannassa olevan n. 1/2 km pitkän harjanteen eteläpäässä. Saman harjanteen pohjoisosassa mainitsee Appelgren olevan raunioita. Paikan lähempi tarkastelu osoitti, että siellä oli neliönmuotoinen rakennuksen pohja, alaltaan n. 4 x 4 m. Siihen kaivetuista koekuopista tuli lasin siruja tiilenkappaleita ja pieni pala posliiniakin, joten

294

rakennus näyttää olleen melko nuori. (Liite 1, kohta 2, valokuva 21966) Tästä harjanteesta itäänpäin maasto laskeutui vesiperäiseksi niitty-
maaksi, joka vaikutti vanhalta joenuomalta. Tämän itäranta nousi sitten 1 loivaksi hiekkaiseksi rinteeksi ja juuri täällä oli "sepintäsiä" ja asuinpaikka. Aikaisemmin oli koko rinne ollut metsän peittämä, mutta nyt oli puut kaadettu ja kuljetettu pois odotettavissa olevan vedenousun vuoksi. Lisäksi oli aluskasvillisuus ja risut poltettu, joten jäljellä oli pelkkä nokinen kannokko (vrt valokuvat). Kun sammalkin oli palanut, saattoi kvartsi-iskoksia poimia aivan heti maanpinnalta ja niiden perusteella suurin piirtein määritellä asuinpaikan laajuuden. Se näytti muodostavan n. 20 m leveän ja lähes 400 m pitkän vyöhykkeen, joka suurinpiirtein noudatteli 60 m:n korkeuskäyrää (liite 1).
Asuinpaikan alarajaksi tuli melkein tarkalleen 60 m y.m.p. Kaivausalue sijoitettiin kohdalle, mistä näytti tulevan eniten löytöjä. Jonkin matkaa asuinpaikan takana maasto hiukan laski muodostaen pienen suon, jonka teisella puolella oli taas korkeampaa maastoa. Sitten oli jälleen laskua Ropsanjokeen laskevaan pieneen puroon asti, jonka rannalla oli vanha myllynpaikka. Purosta lähtien alkoi maasto jatkuvasti nousta ja vasta täällä on alueen nykyinen ranta. Petäjaskosken voimalaitoksen padotusraja on näet 62,5 m y.m.p. ja kuvattu maasto ei nouse muutamaa vähäistä kohtaa lukuunottamatta niin korkealle (liitteet 1 ja 6).
Muualla kuin mainitulla paikalla ei näkynyt merkkejä kivikautisesta asutuksesta.

LÖYDÖT

Maaperä oli paikalla pehmeää kivetöntä hiekkaa. Kulttuurikerroksen vahvuus oli 25-30 sm, väriltään se oli melko laimeaa. Kivettyjä tulisijoja ei kaivauksessa paljastunut eikä niistä näkynyt ainakaan maanpäällisiä merkkejä tutkimatta jääneelläkään alueella. Ainoat "kiinteät muinaisjäännökset" paikalla olivat kaksi noki- ja kaksi likamaaläiskää (liite 3). Suurempi nokiläiskistä (ruuduissa IX:5-6) oli ilmeisesti nuotion pohja, mutta toinen (ruuduissa IX:9-10) vaikutti liianpönneltä sellaiseksi. Likamaajälkien (ruuduissa IX:2) ja IV:1) merkitystä on vaikea sanoa, todettakoon vain, että niiden ympäristössä oli kvartsi-iskuksia runsaammin kuin lähiruuduissa (vrt liitteet 3 ja 4). Kiviaseita löytyi täältä vähän, oikeastaan yksi ainoa täysin valmis ja lisäksi pari teelmää (liite 3). Valmis esine on nelisivuinen hyvin hiottu poikkikirves (14110:532),

* KORKEUS OTETTU KEMIJÖEN PINNASTA VAAKITUOKONEELLA

jonka terä on hiukan murtunut. Se löytyi aivan maan pinnasta. Pieni kourutaltan teelmä (14110:179) tuli hiukan syvemmältä, mutta lattea ase~~en~~ teelmä (14110:297) oli taasen aivan pinnalla. Tämän jälkimmäisen vierellä, samoin maan päällä, oli suuri hiomalaaka (14110:295), valokuva 21962), jonka jo Appelgren oli paikalla käydessään nähnyt ja kuvannut mainitussa kertomuksessaan. Laakaa on käytetty kaksipuolisesti, toiselta puolen kiertäen, toiselta puolen tasaisesti hangaten. Tämän ison laakan vierestä löytyi pienempi hioin (14110:296). Vaikuttaa siltä, että nämä esineet on kerätty yhteen ehkä joskus Appelgrenin aikoina.

Kivilaji-iskoksia löytyi paikalta vain vähän. Kvartsia oli sen sijaan tavattoman runsaasti. Kaikenkaikkiaan kvartsi-iskoksia tuli 8415 kpl. Ne olivat alueella pesäkkeittäin: jossakin ruudussa niitä saattoi olla satoja, kun taas viereisestä saattoi tulla niitä vain muutamia. Ruudut VIII:16 ja 19 olivat tässä suhteessa tuottoisimmat, kummastakin tuli lähes 1800 iskosta.

Kvartsiesineitä löytyi 607 kpl. Esineistö oli varsin monipuolinen. Siihen kuuluu mm kaksi kirvestä (14110:39 ja 533), kaksi tasatalttaa (14110:522 ja 557), neljä kourutalttaa (14110:416, 686 ja 748), saha (14110:468) ja kaksi veistä (14110:236 ja 616). Kaapimia on 120 ja kvartsikärkiä 137 kpl. Viimeksimainituista on osa selviä nuolenkärkiä (esim. 14110:91), mutta toiset ovat suurempia kenties keihäänkärkinä käytettyjä. Pienempien joukossa on eheitäkin mutta suuremmat ovat poikkeuksetta katkelmia.

Myös piitä tuli täältä jonkin verran, nimittäin 7 piikaavinta ja lisäksi 10 iskosta.

Paikalta saatu keramiikka edustaa kahta toisistaan eroavaa tyyliä. Toisissa palasissa on koristeena käytetty leveähköjä kampaleimoja ja pyöreitä kuoppia, jotka esiintyvät vuorottelevina vyöhykkeinä (esim. 14110:124). Savi on laadultaan aika heikkoa, palaset ovat pieniä ja niistä on pinta usein rapautunut ornamentteineen pois. Tämän tyylin palasia näyttää olevan ainakin neljästä eri astiasta.

Toisentyylisistä palasista puuttuu kampaleimakoristelu kokonaan. Ornamentin muodostavat suuret pyöreät kuopat ja kolmiomaiset, nuolenpäästä muistuttavat leimat (esim. 14110:168). Saven laatu on parempi kuin edellisissä, palaset ovat kovempia ja vähemmän rapautuneita. Kaikki nämä palaset näyttävät kuuluvan samaan astiaan.

Keramiikka esiintyi paikalla etupäässä kolmessa pesäkkeesssä (liite 5). Kumpaankin tyyliin kuukuvat palaset näyttivän pysyttelevän erillään toisistaan, omilla alueillaan. Niiden korkeussuhteissa ei voinut huomata mitään eroa, mutta tämä saattoi johtua myös kaivausalueen muodosta.

Kuten jo alussa huomautettiin, käsitti tutkittu alue vain pienen osan asuinpaikasta, joka nyt on lapioiden ulottumattomissa.

Helsinki 27.5.1959

Matti Huurre

MATTI HUURRE

21956

KAIVAUSPAIKKA KUVAN KESKIVAIHEILLA, NÄKYY
VAALEANA TUMMASSA VÖHYKKEESSÄ. VEDEN NOUSU
ULOTTUU METSÄN REUNAAKSI ASTI.

21957

MAISEMA "SEPINTÄSIALTA" LÄNTEEN.

21958

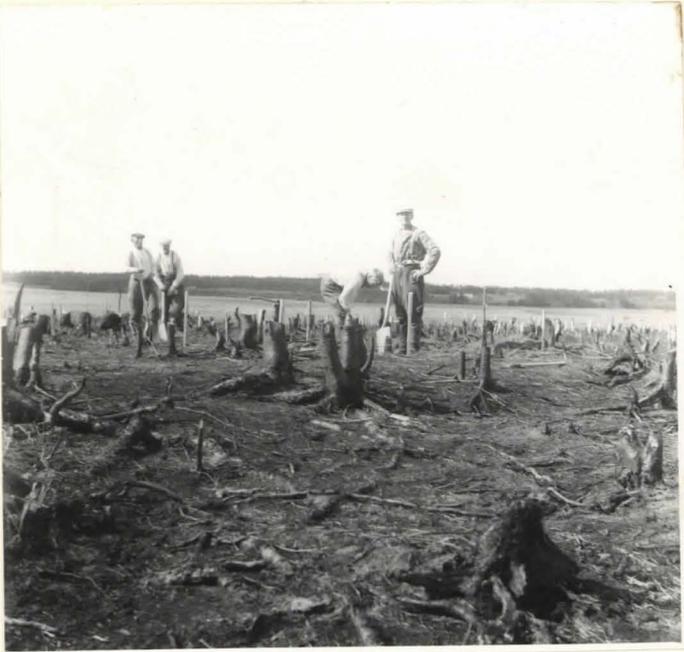
PAIKALTA OLI PUUT KAADettu POIS JA ALUSKAS-
VILLISUUS POLTETTU ...

21959

... JOTEN NÄKYMÄT MUISTUTTIVAT LÄHEISESTI
TAISTELUKENTTÄÄ .

21960

KAIVAUS ALKAMASSA

21961

KUN ALUSKASVILLISUUS OLI PALANUT, SAATTOI LÖYTOJÄ
POLMIA AIVAN MAANPINNALLA.

21962

APPELGRENIN SMYÄ ∇ :SSÄ KUNNAMA HIONTA-
LAAKA JA SEN VIERESTÄ LÖYTYNBET ESINEET.
KAIKKI OLIVAT AIVAN MAAN PÄÄLLÄ

21963

KAIVAUKSEEN KÄVI TUTUSTUMASSA MYÖS POROLAUMA.

21964

KAHVITUNTI. KOKKINA ANTTI MATINMIKKO,
PIÄLLYSMIEHENÄ JUHO HEIKKURI

21965

MIEHET EIVÄT TYÖTÄ PELÄNNEET, VAAN USKALSIVAT NUKKUVAKIN SEN VIERESSÄ.

21966

KOEKUOPPIA KAIVETAAN RANTAHARJUN POHJOIS PÄÄSSÄ
OLEVAN TALON POHJAAN

ROVANIEMI, MUROLA, PUUSTELLI

VAAKITUSKARTTA. KPO21=61.36

1:200

M. HUURRE 1956

LIITTYV M. HUURTEEN

KAIVAUSKERTOMUKSEEN

V:LTA 1956

XVI	112
	135
XV	113
	137
XIV	117
	146
XIII	122
	147
XII	128
	153
XI	134
	160
X	133
	167
IX	143
	172
VIII	138
	163
VII	138
	163
VI	143
	173
V	157
	190
IV	166
	205
III	174
	208
II	185
	213
I	227
	260

133	141	142	136
167	170	169	161

136	137	138	132	136	136	136	134	136	156	138	137	137	139	131	130	135	130	129	124	123
161	161	162	172	166	168	160	166	159	170	170	180	171	168	157	161	156	154	157	153	156
138	135	137	133	134	137	140	143	145	145	143	145	145	144	144	146	147	143	135	133	
163	168	165	167	168	161	162	170	182	178	172	186	178	171	174	170	165	169	168	161	

146
170

d c b a 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

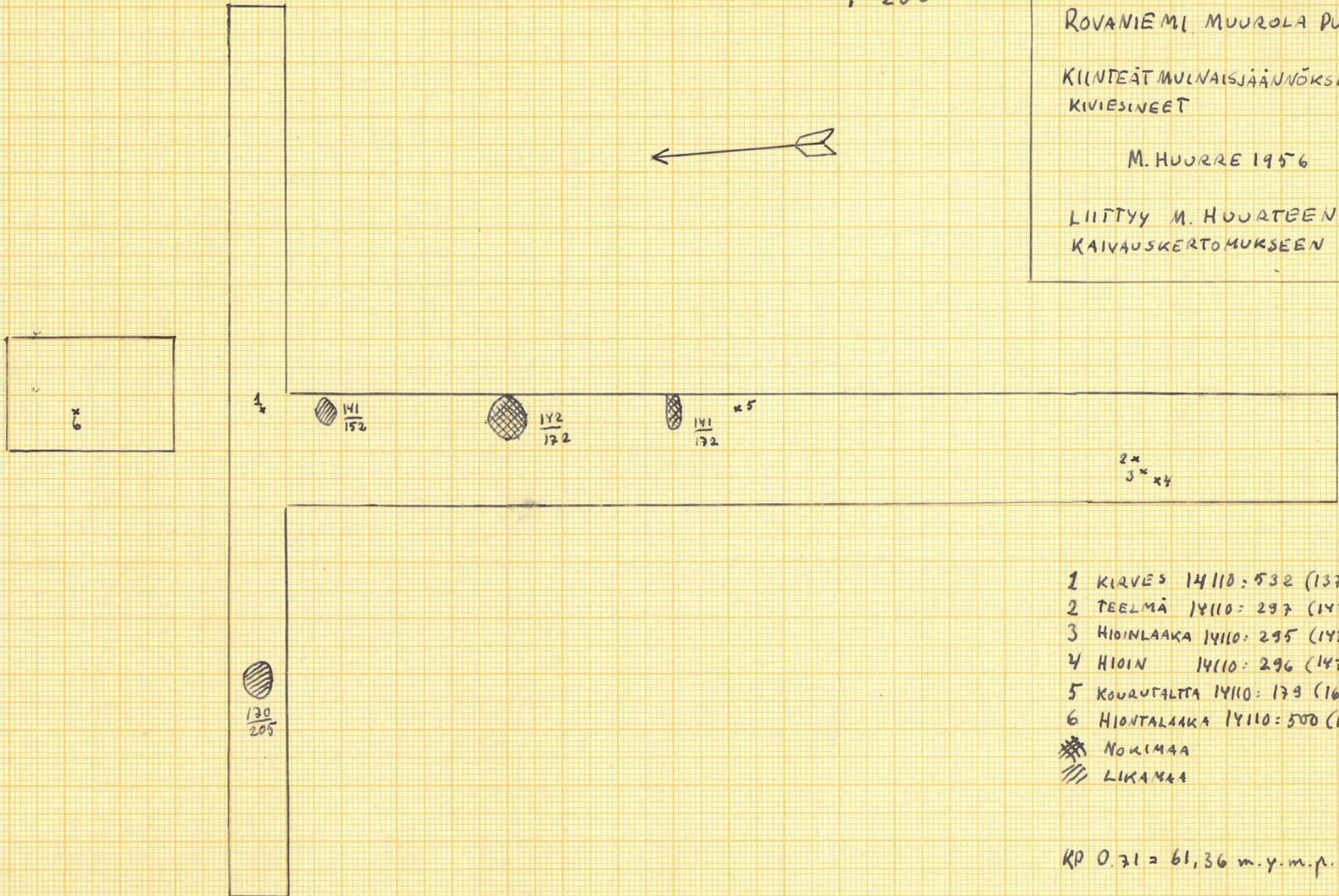
XVI
XV
XIV
XIII
XII
XI
X
IX
VIII
VII
VI
V
IV
III
II
I

1:200

LIITE 3
ROVANIEMI, MUUROLA PUUSTELLI
KIINTEÄT MUVNAISJÄÄNNÖKSET JA
KIVIESINEET

M. HUURRE 1956

LIITTYY M. HUURTEEN
KAIVAUKERTOMUKSEEN

- 1 KIVES 14110: 532 (137)
 - 2 TEELMÄ 14110: 297 (147)
 - 3 HIOINLAAKA 14110: 295 (147)
 - 4 HIOIN 14110: 296 (147)
 - 5 KOURUTALTA 14110: 179 (166)
 - 6 HIOINTALAAKA 14110: 500 (143)
- NOKIMAA
LIKAMAA

KP 0.71 = 61,36 m.y.m.p.

e d c b a 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

ROVANIEMI, MUROLA, PUUSTELLI

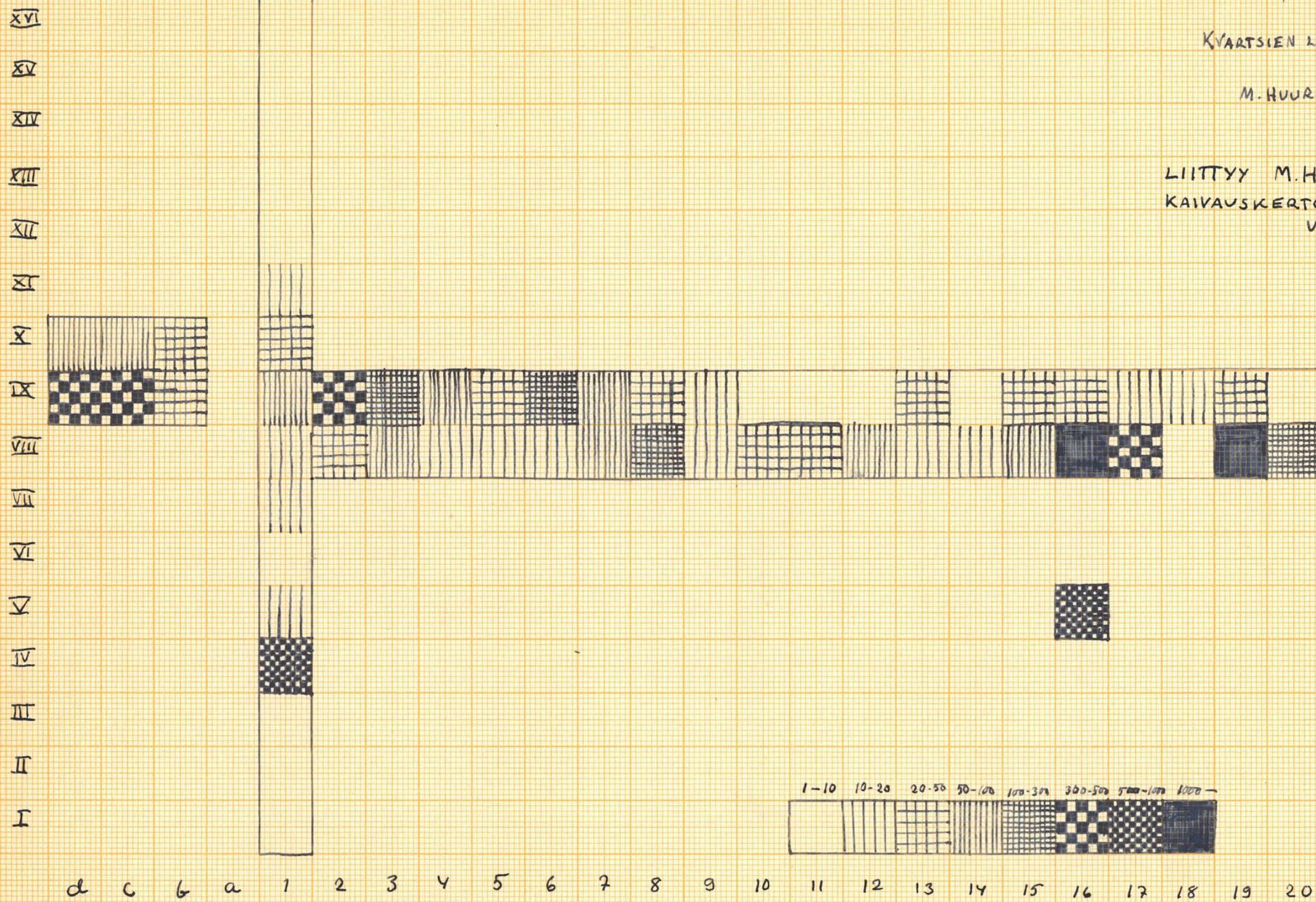
KVARTSIEN LEVINNEISYYS

M. HUURRE 1956

LIITTYY M. HUURTEEN

KAIVAUSKERTOMUKSEEN

VILTA 1956

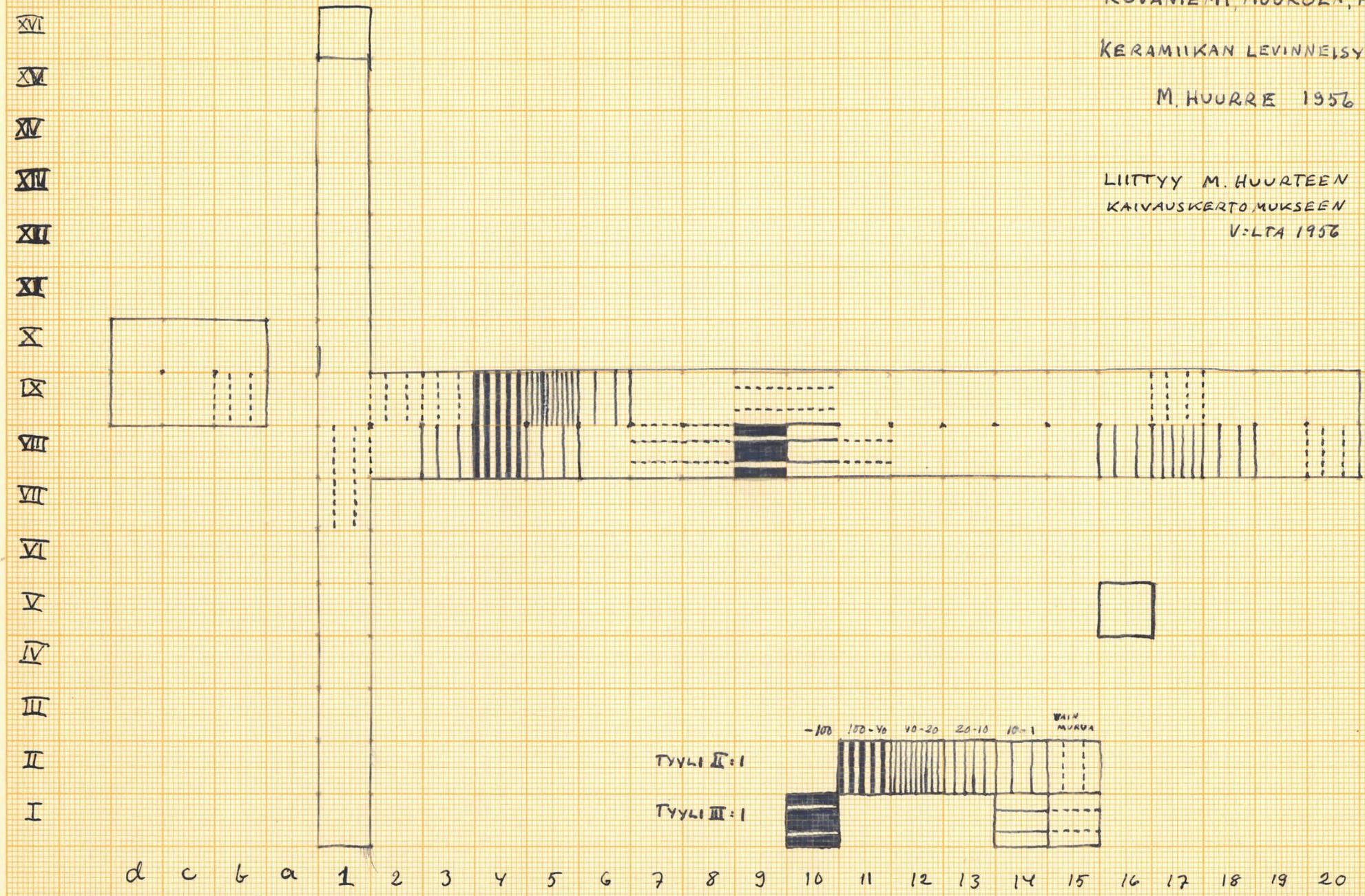

ROVANIEMI, MUUROLA, PUUSTELLI

KERAMIIKAN LEVINNEISYYS

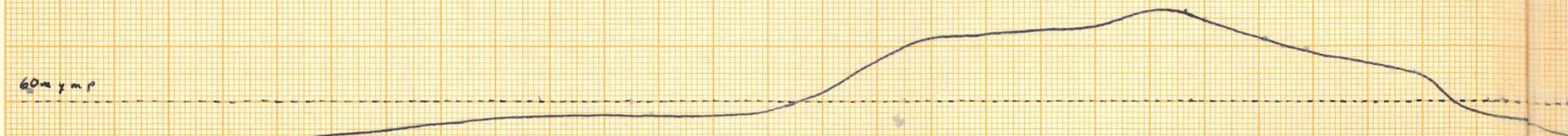
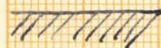
M. HUURRE 1956

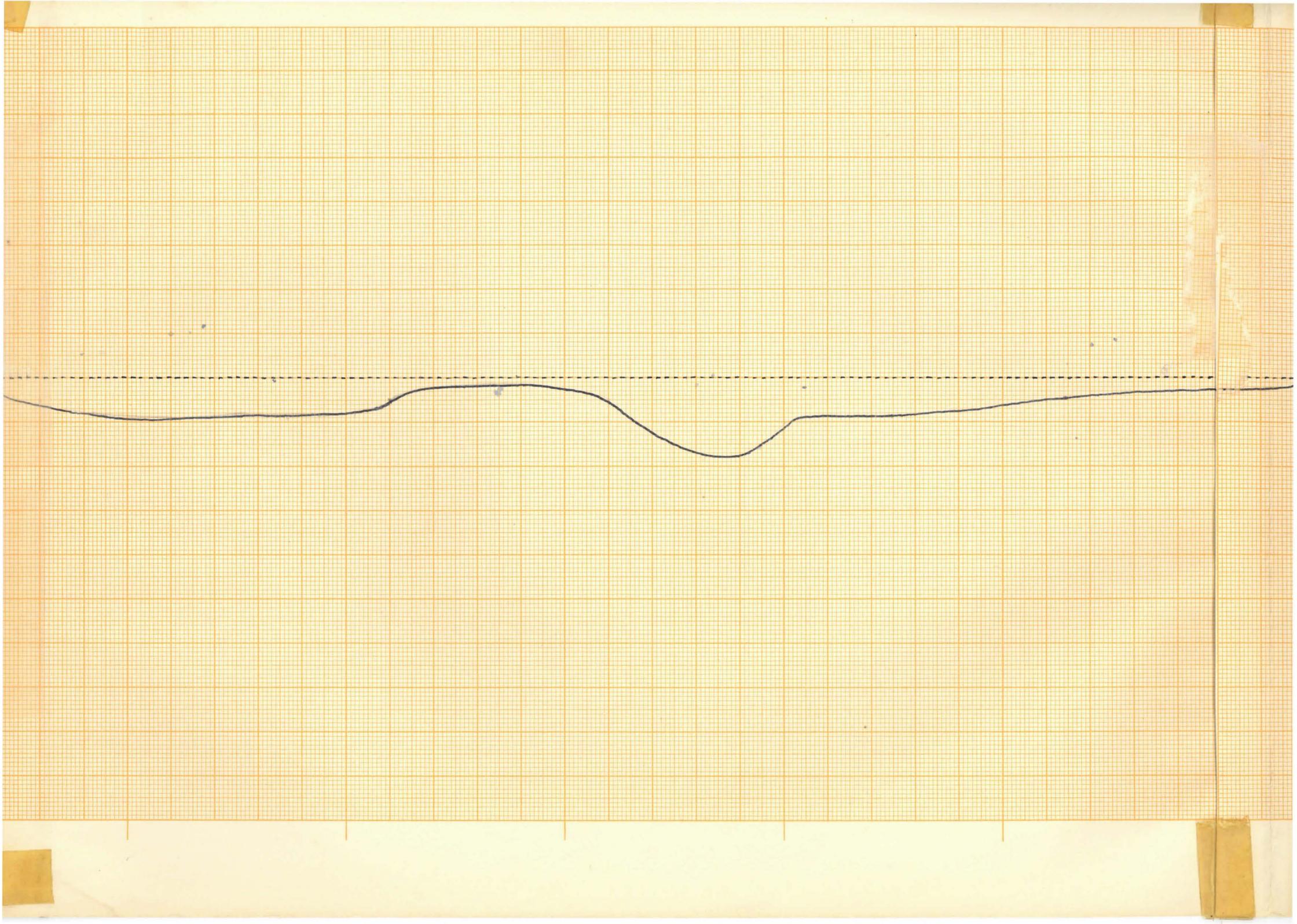
LIITTYY M. HUURTEEN
KAIVAUKERTO, MUKSEEN
V:LT:TA 1956

60m y m p

KE MIJOKI

ROVANIEMI, MUUROLA, PUUSTELLI

PINTAPROFILI 1

M. HUURRE 1956

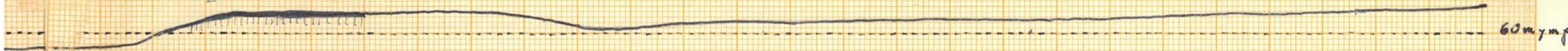
KORKEUS 1:200

PITUUS 1:800

LIITTY M. HUURTEEN
KAIVAUSKERTOMUKSEEN.

V: LTA 1956

KAIVAUSALUE

60 m y.m.p.

LIITE 7

ROVANIEMI
MUUROLA, PUUSTELLI

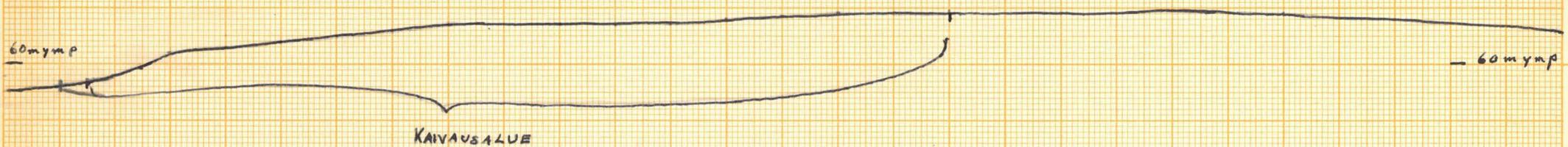
PINTAPROFILI 2

KORKEUS 1:100

PITUUS 1:200

M. HUURRE 1956

60ymp

KAIVAUSALUE

60ymp

LIITTY M. HUURTEEN
KAIVAUSKERTOMUKSEEN
V: LTA 1956

MUUROLA-0

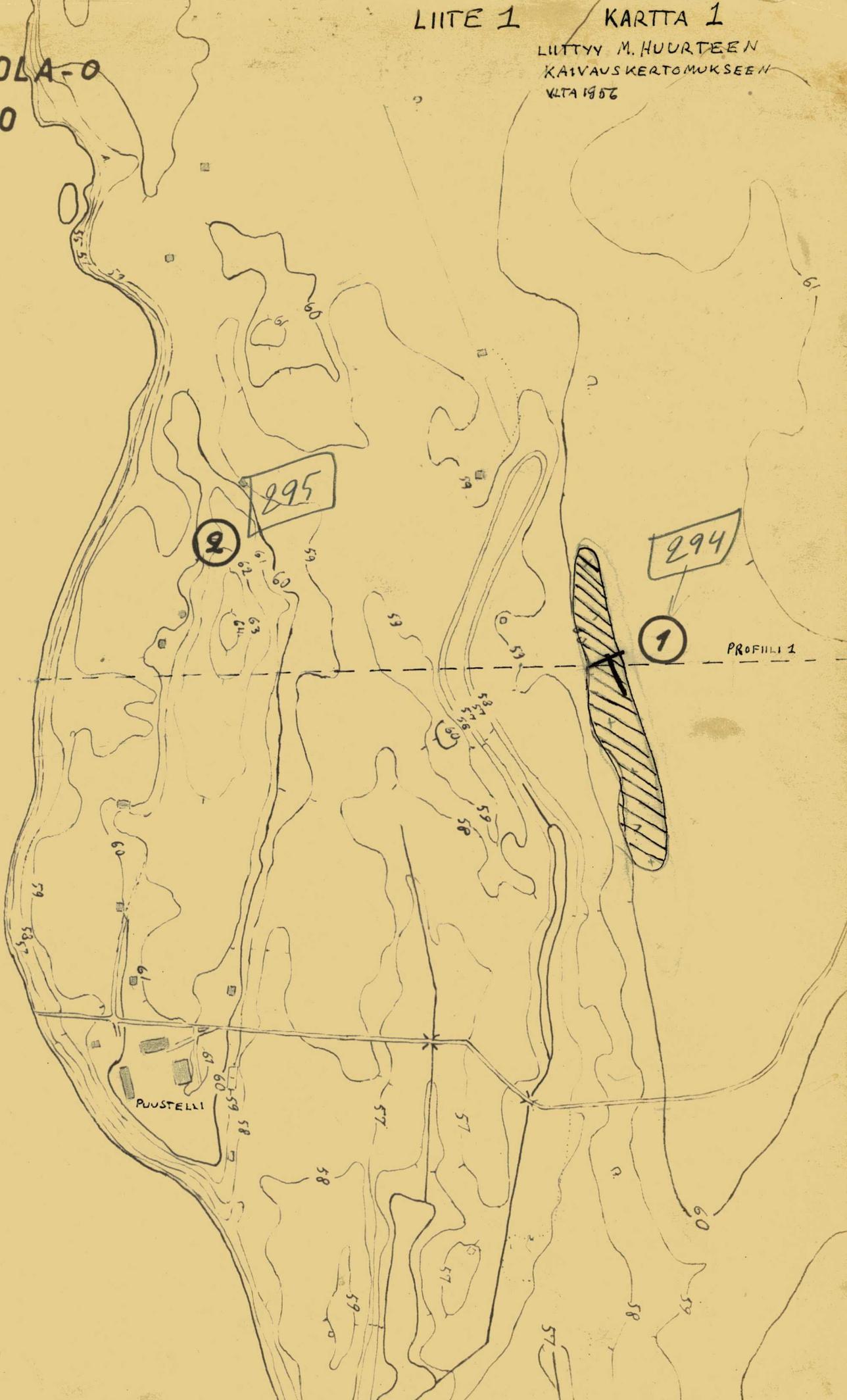
1:4000

LIITE 1

KARTTA 1

LIITTY M. HUURTEEN
KAIVAUSKERTOMUKSEEN
VUOKA 1962

294

295

PROFILI 1

PUUSTELLI

ROVANIEMEN LOYTÖLÄHIÖ, jonka sijainti on merkitty
1:100 000 kartomuksen yleiskartan 1:100 000 lehdelle No: 9